

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De mediis ad Castitatem mente interiùs exercendis. Cap. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Proverb. 4. 25. Proverb. 6. 25. 26.

Cyprian. de operibus cardinalibus. Christi.

Aug. lib. de honestate mulierum. c. 2. tom. 9.

Hiero. 2. contra Iovin.

ria super malitiam mulieris. Quod si tu ab huiusmodi cupis affectione, belluaque refugere; audi quid Paroemias dicat: Oculi tui recta videant, & palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Et, Non concupiscat pulchritudinem mulieris cor tuum; ne capiaris nutibus illius: mulier enim viri pretiosam animam capit. Hæcille. Cum hæc omnia pertimescenda in vnam mulierem conueniant, merito ab illa securos nos putabimus, cum distitos viderimus. Flatus enim ille pestilens (vt ait Cyprianus) qui scilicet à muliere progreditur, etiam longè politos inficit, hocque certaminis genus fugam potius quam asultum requirit. Nec aliquis de tranquillitate, quam sentit, aut de longa castitate confidat. Nam stупpa non accenditur, nisi cum iuxta ignem apponitur, & absurdum ac præsumptuosum est, quia pace perfrueris, occasionem belli quaritare. Vnde Augustinus sic ait: Dicit quis: Ego extraneorum mulierum familiaritatem habeo, & tamen castitatis ornamenta custodio: inter eas habito, & continentiam teneo. Attendatis quàm infelix & periculosa sit præsumptio. Multi enim cum se putabant vincere, victi sunt. Quid est dicere, volo habere, quod vincam, nisi, volo habere, quo peream? Vide ne vnde te putabas habere triumphum, æternum incurras opprobrium. Inter omnia enim Christianorum pia certamina, sola dura sunt prælia castitatis, vbi quotidiana pugna, & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, cui semper resistitur, & semper timetur. Nemo ergo se falsa securitate decipiat, nec de suis viribus periculosè præsumat. Dauid in mille passionibus pressus, mulierem nudam vidit, & statim homicidium simul fecit, & adulterium. Et cum mulieribus habitantes putant continentiam obtinere triumphum? Sic Augustinus. Nec solus aspectus, & conuictus mulieris fugiendus est, sed & aspectus virorum, præsertim adolescentium, & secessio secundum mensuram vocationis cuiusque diligenda, vt perfectam castitatem assequamur. Et quidem non multum à perfectionem sitientibus petimus, siquidem, quod homines sine fide ob amorem castitatis fecerunt, exposcimus. Multi enim Philosophorum, vt Hieronymus ait, reliquerunt frequentias vrbium, & hortulos suburbanos, vbi ager irriguus, & arborum comæ, & susurrus auium, fontis speculum, riuus immurmurans, & multæ oculorum auriumque illecebræ, ne per luxum, & abundantiam copiarum animæ fortitudo mollesceret, & eius pudicitia constupraretur. Nos maiores vites, nempe gratiæ vires, habemus, & in scopum altiorem beatitudinis, & perfectionis intendimus: & innumerabiles duces, qui eadem præstiterunt, sequimur, & huius virtutis progressus experimur; ad obtinendum ergo fastidium eius retardantia fugiamus. Hæc fuga non pusillanimitatis est, sed virtutis; non casus indicium, sed victoriæ; non apud Deum, & homines infamiam, sed gloriam nobis comparabit.

De Medijs ad Castitatem mente interiori exercendis.

CAPVT XV.

A N I M V S præcipua sedes castitatis est, cui adhibenda sunt plura, & efficaciora remedia, vt ipse castus existens corpus ad se trahat, & pudicitia quasi veste circumdet. In his autem inueniendis dili-

A gentissimi fuerunt animarum medici, scilicet Ecclesiæ Doctores, quorum hæc de re sententias colligimus.

Oportet ergo ad Castitatem, vt animus sciatur, Castitatem donum Dei esse, neminemque sine eius gratia castum esse posse. Initium beneficij alicuius est auctorem eius agnoscere, & ab illo, quod cupis, expectare. Huius itaque doni auctor, & dator Deus cognoscendus est, & talis à nobis confitendus; ne dum à viribus nostris, vel ab alio, qui dare non valet, illud petimus, vacui, & risui expositi maneamus. Huius documentum Cassianum habemus auctorem, qui in hunc modum scribit: Certos tamen esse nos conuenit, quòd licet omnem continentiam distributionem, famem ac sitim scilicet, vigilas quoque, & operis ingitatem, atque incessabile subeamus studium lectionis, perpetuam tamen castimoniam puritatem horum laborum merito contingere nequeamus, nisi in his iugiter desudantes experientiam magisterio doceamur, in corruptionem eius diuinæ gratiæ largitate donari. Ob hoc sanè solummodo se vnusquisque infatigabiliter in his exercitijs perdurare debere cognoscat, vt per illosum afflictionem misericordiam Domini consequutus, de impugnatione carnis, ac præpotentium dominatione vitiorum diuino mereatur munere liberari, non quòd adepturum se per illa confidat istam, quam cupit, inuiolatam corporis Castitatem. Climacum etiam audiamus, qui sic ait. Nemo ex his, qui se studio Castitatis exercent, suis hanc laboribus aut sua industria se acquisisse putet. Nam possibile non est, vt quispiam naturam suam vincat. Vbi denique natura superata est, illic is, qui supra naturam est, aduenisse cognoscitur. Nam sine vlla controuersia id, quod deterius est, à potentiore destruitur. Hanc notionem suæ imbecillitatis, & virtutis diuinæ consequutus, vim illius versiculi sancti Dauidis intelligit: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commoueat. Scit enim, vt viam Castitatis ingredi incipiat, se à Domino excitari, & inuitari: vt in ea progrediatur, se ab eodem communiti vt fastidium eius teneat, aut in accepto gradu perseueret, se virtute Domini roborari. Qui si exigentibus peccatis nostris nos in potestate concupiscentiarum cordis nostri reliquerit, nec in adepto persistere, neque incepto progredi poterit mortalis infirmitas, immo neque hoc puritatis iter inchoare. Excipiamus itaque eiusdem Prophetae verba, dicentis: Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Et ibi nostri cordis fixa sint lumina, ibi spes omnes nostræ collocata, vnde venturum est auxilium, quo vincamus.

Hanc sapientiam salutarem, qua nouimus Deum esse Castitatis auctorem, feruens oratio comitetur, qua ab ipso Domino dare cupiente, mentis & corporis puritatem petamus. Equum est enim, vt orationis assidue manus à Domino accipiat, quod manus virium nostrarum ab alio obtinere non valet. Ex illa notitia priori Sapiens se ad orationem incitabat. Et vt sciuit, inquit, quoniam aliter non possem esse continens, id est, non possem continentiam seruare, (vt Augustinus, & Prosper interpretati sunt) nisi Deus det: adij Dominum, & deprecatus sum illum ex totis precordiis meis. Vide quomodo Patres hoc medicamen ad Castitatem habendam assignauerint. Originis verba sunt: Quidam calumniantur quod Christus ait: Quibus datum est, quasi exultationem habentes, & volentes quidem esse in Castitate, non autem præuolentes. Quibus est respon-

I.

Cassian. col. 12. c. 4.

Climac. gradu 15.

Ps. 15. 8.

Psal. 24. 15.

II.

Sap. 8. 21.

Augul. 6. Confes. c. 15. Presp. 8. tra. col. lat. c. 26. Origin. tra. 7. in Matth.

dendum:

dendum : siquidem simpliciter accipimus, quod dictum est, non autem attendimus, quod alibi dicit:

Luz. II. 9. Iffidor. li. 2. sent. c. 40. Climac. gradus 15.

Petite, & dabitur vobis. Iffidorus vero ait: A Deo datur continentia. Sed petite, inquit, & accipietis. Tunc autem tribuitur, quando Deus gemitu interno pulsatur. Et Climacus. Exi cito, si possibile est, abscondere modicum secretius; eleua animæ aciem, si potes, sin verò vel exterioribus luminibus in cælum aspice. Extende in figuram crucis immobiles mantis, vt per ipsam quoque formam, & habitum orantis, Amalech confundas, & superes. Clama ad eum, qui saluare te potest, non in sapientia ornatiq; verborum, sed in simplicitate atque humilitate sermonis, ante omnia ita semper exordiens, Miserere mei, quoniam infirmus sum. Tunc experieris Altissimi virtutem, atque inuisibiliter inuisibiles per inuisibile persequeris auxiliũ. Qui sic pugnare affuefactus est, cito, ac solo nutu animi persequi hostes ac fugare poterit. Sic ille.] Frequenter igitur orandus est Deus, vt carnem nostram limosam emundet, vtque animam nostram corpori immerfam à desiderijs corporis liberet. Orandus est ardentem, & suspensum ac gemitibus quotidie inuocandus, vt proteruus hostis victus cadat, & animus instanter pugnans coronam castitatis accipiat.

III.

Literarum studia, præsertim sacrarum, optima sunt Castitatis instrumenta, & iuuenibus valde accommodata; quibus & necessaria sibi, & alius discunt, & sapientes euadunt, & impudicitia cogitationes auertunt. Quapropter Sapiens huius vtilis laboris meminit, vt iuuenem ad Castitatem incitaret. Dic Sapientia, foror mea es; & prudentiam voca amicam tuam, vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.] Si pulchritudinis, inquit, amator es, si verborum suauitate delectaris, ostendam tibi pulcherrimam sponsam, cuius amplexibus fatieris; ostendam sororem fidelissimam, & suauissimam, cuius alloquio miram percipias suauitatem. Sapientia tibi in sponsam data est. Nam quidam tui similis sum ego, qui & alio loco dixi. Quasi sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius.] Erit, inquam, sponsa tua perpetuo vinculo tibi coniuncta, propter quam habebis claritatem ad turbas, & filios ex ea, scilicet vtilissimos rerum sensus, accipies. Est etiam soror tua ex eodem Deo patre progenita. Hanc ergo sororem voca, & amicam appella, seu (vt clarius loquar) in locum sponsæ, sororis, & amicæ habe. Si ita feceris, illa te à concupiscentia carnis liberabit, & eius dolos ac fallacias, quibus te illaqueare nititur, deteger.

Proneb. 7. 4.

Sapient. 8. 2.

IV.

Iuuant etiam ad Castitatem desideria cœlestia, quorum præsidio in diuina ac supernaturalia tendimus, ac eo ipso terrena, & præsertim carnalia & impura, exhortemur. Et sicut contrarium contrario pellitur, & frigus calore: ita cogitatio carnalis cogitatione spirituali; & desiderium obscœnum sanctis desiderijs superatur. Quod aduertens Cassianus ait: Alias namque non possunt desideria præteritum rerum reprimi, vel auelli, nisi pro istis affectibus noxiis, quos cupimus amputari, alij salutares fuerint intronissi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis absque alienius desiderij, vel timoris, gaudij, vel meroris affectione subsistere, nisi hæc eadem in bonam partem fuerint immutata. Et idcirco si carnales concupiscentias de cordibus nostris desideramus extrudere, spirituales earum locis plantemus protinus voluntates, vt his nossemus animus semper innexus, & habeat, quibus iugiter immoretur, & illecebras præsentium, ac temporalium

Cassian. est. 12. c. 5.

A respuat gaudiorum.] Animus dum his sanctis cogitationibus, & desiderijs affuecit, ingentes in illis reperit voluptates. Tales profecto, quæ ipsum non pungant, sed mulceant: tales, quæ post discessum non contristent, sed delectent. & ita satisfaciant, vt eas à Domino iniici, contrarias verò à malo spiritu immitti, aperte cognoscant. Et iam sponte eligit homo cogitationibus immundis carere, vt mundas habeat; & desideria mala abscondere, vt bona possideat. Sic sensim beneficio Domini castus efficitur, & ab omni obscœnitate, tum corpore, tum mente separatur.

B Confert insuper plurimum in aliis rebus Dei facere voluntatem. Nam qui eius iussus obtemperat, meretur profecto vt iuxta desiderium suum donum Castitatis obtineat. Reges seruis fideliter obsequentiis postulara concedunt; quid mirum, si supremus rex regum, cuius est misereri, & parcere, & copiam beneficiorum effundere, hoc donum cupitæ puritatis homini tribuat, si eum fidelem, & suis præceptis obedientem agnoscat? Merito ergo Tertullianus sic alloquitur virginem: Nupsisti Christo, illi et ad idisti carnem tuam, illi sponsasti maturitatem tuam. Incede secundum sponsi tui voluntatem. Christus est, qui & alienas sponas, & maritas velari iubet, vtique multo magis suas.] Si in hac re obtegendi caput voluntas Dei à virgine facienda est, quanto diligentius in rebus maioribus est explenda, vt his obsequijs fidelibus gratiam seruandæ puritatis mereatur.

C Hoc de velandis capitibus mulierum ad circumspectionem pertinet. Qui autem vult Castitatem seruare in omnibus, circumspectionem teneat necesse est, diligentèrque consideret, vbi pedem suum figat, ne per lubricum incedens cadat. Videat Castitatis amator quò ingrediatur, vnde egrediatur, cum quibus conuersetur, quos socios habeat, quid audiatur, quid videat, quid manibus tractet. Omnia enim sunt plena periculis, nisi quis prudenter se gerat, & vt casum caueat, se vndique circumspectat. Bernardus de virginibus hæc dicit, & idem de omnibus Castitatem seruare volentibus diceret. Solent virgines, quæ verè virgines sunt, semper pauidæ, & nunquam esse securæ, & vt caueat timenda, etiam ruta pertimescere; scientes se in vasis fictilibus thesaurum portare pretiosum; & nimis arduum esse viuere Angelicè inter homines, & in terris mote cœlestium conuersari, & in carne cœlibem agere vitam.] Nemo de longâ Castitate confidat, nec de animi fortitudine, qua se putat in luctu victurum; quia robur Spiritus sancti nobis adert, si cauti vixerimus; si autem temerariè nos periculis ingererimus, discedet. Vnde Cyprianus inquit: Vnusquisque itaque, qui securus est, quia necdum tentatur, timeat: quia nihil de illo dicitur, prospiciat, ne dicatur. Homines sumus, fragilitatem nostram carne portamus. Sic iam vndique nos circumspecta viuacitate circumdare debemus, & cingere, vt non sit pars aliqua, quæ vacillet. Accipimus quidem fortitudinem spiritalem, per quam substantia nostræ fragilitas roboretur. Sed ita nobis spiritualis fortitudo collata est, vt prouidos, non vt præcipites tueatur. Vt illos muniat, qui renunciant importunitatibus delictorum, non eos, qui se magis importunis delictis immergunt. Custos nobis datus est spiritus, sed vt contraria declinantibus assistendo subueniat; non vt contraria eligentibus faueat; nec vt voluntarios, & pronos in aduersa confortet; sed vt ab aduersis nitentes separati confirmet. Nam quicumque perniciosis conatibus audet exercere virtutem, iunam non habet Spiritus sancti, qui neminem vult vitro-neum virum fortem ad fraudulentas victorias coar-

D

V.

Tertul. li. de veland. virg. c. 16.

VI.

Bern. bo. 5. super missus est.

Cyprian. de singul. el. c. 11.

Eccles. 3. 27.

Cyprian. supra.

Eccles. 10. 34.

Hieron. epist. ad Eustoch.

Pf. 50. 6.

VII.

Hieron. ep. ad Eustoch.

stari: nec protegit eum, quinimmo sed deserit, quem periculis irruentem per illicitos euentus exquirere triumphos agnouerit. Sicut ipse iam tunc per Salomonem locutus est, dicens: Amans periculum, in ipso peribit. Nec etiam sanctitas, & cumulus virtutum adeptus quemquam securum reddidit; quia sancti quoque si cautionem deserant, solent à carne suâ, quam domuerunt, vinci, & à prauâ concupiscentiâ superari. Atque ideo idem sanctus Pater Cyprianus post pauca ita profequitur: Non est quòd vobis in hac persuasionè deceptoriâ blandiamini; vt quia spirituales estis, velitis inter flagitiosorum armamenta versari, nec vos inhabiles esse pro Clericatus dignitate, quia maiores maioribus consueuerunt conflictiones occurrere. Acris diuitibus, quàm pauperibus inuidetur, & non inopes, sed locupletes inquietar infestatio sæua latronum. Plus duces, & Principes, quàm milites ab hostibus appetuntur in pugna: & violentius propulsantur ventis & turbinibus culmina quæcumque sunt altiora. Ideo magis magisque quò plus cæteris vnusquisque potest, sciat esse sibi metuendum, ne in aliquo minoretur. Propter quod Salomon sic admonet, dicens: Qui gloriatur, inquit, in diuitiis, paupertatem vereatur. Et ad idem inquit Hieronymus. Vis scire ita esse vt dicimus, accipe exempla. Samson leone fortior, & saxo durior, qui & vnus, & nudus mille percutus est armatos, in Dalila mollescit amplexibus. Dauid secundùm cor Domini electus, & qui venturum Christum sancto sape ore cantauerat: postquam deambulans super tectum domus suæ, Bethsabeæ captus est nuditate, adulterio iunxit homicidium. Vbi & illud breuiter attende, quòd nullus sit, etiam in domo, tutus aspectus. Quapropter ad Dominum penitens loquitur: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Rex enim erat, & alium non timebat. Salomon, per quem cecinit ipsa Sapientia, qui disputauit à Cedro Libani vsque ad hysopum, quæ exiit per parietem, recessit à Domino, quia amator mulierum fuit. Et ne quis sibi de sanguinis propinquitate confideret, in illicitum Thamar fororis Amnon frater exarsit incendium. Piget dicere quot quotidie virgines ruant; quantas de suo gremio mater perdat Ecclesia, super quæ sydera inimicus superbus ponat thronum suum; quot petras excauet, & habitat colubet in foraminibus earum. Hactenus ille. Quòd si sancti homines ceciderunt, & in occasione impudicitie se ipsos huius vitij impuritate fœdarunt; quis erit tam sanctus, aut potius tam temerarius, qui carnis suæ laqueos non timeat, & in prunis ardentibus alacer & securus incedat: Castitas sanè ex cautione deperdet, & sicut ferè nihil est discriminis (si nomina spectemus) inter castum, & cautum: ita in rebus nulla reperitur ferè diuersitas, sed qui castus fuerit, cautus etiam erit; & qui noluerit cautè se gerere, malè poterit Castitatem seruare.

Initia impudicitie, scilicet primas cogitationes se se insinuantes expellito. Nam si hosti ingressum denegaueris, nunquam te impugnatione prosterneret. Ingressus autem tentationis est impura cogitatio, ex qua ad concupiscentiam, & ex concupiscentiâ ad consensum, & ex hoc ad opus peruenitur. At qui eò vsque castus est, vt nec obscenum quid cogitet, & si quid huiusmodi se ingesserit, statim abiiciat, is erit Castitate perfectus. Merito proinde Hieronymus hanc cutam expellendi cogitationes malas Virgini Eustochio in hunc ferè modum commendat. Non soluitur fascia pectoralis, sed statim vt libido titillauerit sensum, aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore perfuderit, erumpamus in vocem;

A Dominus auxiliator meus, nõ timebo quid faciar mihi caro. Cùm paululũ interior homo inter vitia, atque virtutes cæperit fluctuare, dicit: Quare tristis es, anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quia confitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus. Nolo finas cogitationem crescere; nihil in te Babylonicũ, nihil confusionis adolefcat. Dum paruus est hostis, interfice: ne quitiã, ne zizania crescant, elidatur in femine. Audi Psalmistam dicentem: Filia Babylonis misera; beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam. Beatus, qui tenebit, & alidet paruulos tuos ad petra. Quia enim impossibile est in sensum hominis non irruere inartũ medullarũ caloi; ille laudatur, ille predicatur beatus, qui vt cæpit cogitare sordida, statim interficit cogitatus, & alidit ad petram, petra autem Christus est. Hactenus Hieronymus. Hæc autem cogitationum mundicia tanti momenti est, vt propter illam sensus extreni cohibeantur. Ideo enim Iob [pangit fœdus cum oculis suis,] ne ex visu ad cogitationem transeat, & aliquid minus castum cogitatione concipiat. Sensus namque externi, & cogitatio, & cætera, quæ sequuntur, vt annuli catenæ sunt, quorum si primum prendas, cæteros trahes: & etiam si primum rollas, reliquos submoueabis. Sensus ergo cohibentur, ne immunda cogitatio moueatur, & cessante cogitatione, nec concupiscentia titillat, nec consensus turpat, nec opus inquinat, sed manet homo vndiquaque munitus, & castitate possessus.

C Animus patientiã continendus est, vt à carnis impugnationibus liberetur. Quem si iracundia vice-rit, etiam caro superauit. Facile est hominem ab vno hoste victum ab alio superueniente calcari, quia primus casus eum pusillanimum fecit, vt in secundo conflictu vix tueri se possit. Sic impudicitia deicit, quem impatientia subuertit. Impatientia, inquam, illa, quã quis iniurias ferre noluĩt, quia tædio affectus carni suæ non resistit impura poscenti: vel illa, qua minimè tentationes tolerare sustinuit; quia qui pugnam sustinere renuit, absque dubio ab impugnantè vincetur. Sapienter itaque Cassianus ad Castitatis mundiciã tendendam iracundiã victoriã postulauit. Sic enim scripsit: Quantum enim quis in lenitate ac patientiã cordis, tantum in corporis puritate proficit: quantoque longius iracundiã propulerit passionem, tanto Castitatem tenaciũs obtinebit. Non enim æstus corporis declinabit, nisi, qui animi motus antè compresserit. Quod apertissimè Saluatoris nostri ore laudata beatitudo declarat, Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Non ergo aliter nos possidebimus terram, id est, non aliã ditioni nostræ rebellis huius corporis terra subdetur, nisi mens nostra prius fuerit patientiã lenitate fundata: nec poterit quis aduersus carnem suam insurgentia libidinis bella comprimere, nisi prius armis mansuetudinis instruat. Mansueti enim possidebunt terram, & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam. Hanc, inquam, terram quemadmodum obtinere possimus, idem Propheta in Psalmi ipsius consequentibus edoce t. Expecta Dominum, & custodi viam eius, & exaltabit te, vt hæredites terram. Constat ergo ad possessione terre firmiter obtinendã, neminem posse conscendere, nisi illos tãtum, qui per immobile patientiã lenitate vias Domini duras ac præcepta seruantes, de cæno carnalium passionum extrahente eodem fuerint exaltati. Hæc, & multa alia ad hoc propositum Cassianus. Mansueti itaque hæreditabunt terram] corporis sui, [& delebuntur in multitudine pacis;] quia dum se ad lenitatem composuerint, & nec iniuriarum

Psal. 117. 6.

Psal. 41. 6.

Psal. 136. 8. 9.

Iob. 31. 1.

VIII.

Cassian. c. 11. 6.

Matth. 5. 4.

Psal. 36. 11. 29.

Psal. 36. 11.

perpessione,

perpelliōne, nec tentationum infestatione turbaerint, sed immobiles in bello, arque in tranquillitate persisterint, nunquam se sinent ab hoste prosterni. Immo ille iratus atque contemptus, videns, se neque vsque ad turbationem animæ posse proficere, à conatu tentandi desistet. Tentat enim, vt hominem in cœnum immunditiæ prouoluat, aut saltem, vt in inquietudinem ac perturbationem deiciat: si verò nec fœdat, nec commouet, vt ilius sibi putat fugere, quàm sine commodo suo, & casu nostro carnis impugnationem protelare.

IX.

Sicut autem patientia, ita & humilitas est instrumentum habendæ castitatis. Quoniam qui se humiliat, ad celsitudinem castitatis exaltatur; & qui se per superbiam exaltat (Deo permittente) in vilitatem impudiciæ ab hoste deicitur. Solètque Deus arrogantiam, & elationem animi luxuriâ punire, vt qui se iniuste reliquis hominibus anteposuit, bellis quodammodo irrationabilibus supponatur. Est enim impudicus bestis inferior, quia illæ ad necessitatem, & speciei conseruationem, voluptatem quærunt; hic verò officio natura, vt voluptatis feruus abutitur. Luxuria ergo ex superbâ generari dicit Climacus his verbis: Abrenunciationem quidam doctissimi viri pulchre ita definiunt: Aiuunt quippe, illam inimicitiam esse aduersus corpus, atque aduersus gulæ concupiscentiam inexorable bellum. In his quidem, qui rudes imbuntur, lapsus corporis, ex deliciis maxime fieri solet: in mediocribus verò etiam ex elatione animi. Porro in his, qui perfectioni proximiores sunt, solummodo ex condemnatione contemptuque superbo proximi. E contra verò humilitatem esse castitatis matrem, ipse postea in hunc modum asserit. Qui concupiscentiâ gulæ ac farietate, fornicationis spiritum vincere vult; is ei similis est, qui oleo extinguit incendium. Qui verò solâ continentiam bellum hoc sedare, vel superare nititur, ei similis est, qui vnâ manu natans, pelago liberari contendit. Sic ergo humilitas continentiam coniuncta, nam sine illâ prior hæc inutilis agnoscurus. Et Cassianus inquit in cœntia carnis docere, vt si integritatem cordis perpetuò consequi delectamur, humilitatis studeamus virtutem iugiter obtinere. Comprime igitur elationis spiritum, & te omnibus tum maioribus, tum æqualibus, tum minoribus subice, vt à Domino, qui huius doni dator est, castitatis spiritum consequaris.

Climac. grad. 15.

Cass. col. 4. c. 15.

X.

Inst. in li. quo vitæ de continent. c. 2.

Greg. 16. mor. c. 31.

Io. 14.

20. Amb.

vit. ch. 1.

cont. 1.

Bernard. 3. in Dom. 4. post Pentecostom.

Meditatio deinde mortis multum ad castitatem valet. Vt enim dixit Laurentius Iustinianus: Nihil ad edomandum desiderium carnalium appetitum tam valet, quàm vt quisque amore continentiam sedulo hoc quod viuunt diligit, mortuū penset. Reddit autem rationem Gregorius, ex quo ille desumpsit. Quia considerata corruptione carnali, citius cognoscitur, quia cum illicite caro concupiscitur, tabes desideratur. Si ergo impudicum consideres, [dulcedo illius vermes,] quia in carne, quæ futura est cibus vermium, delicias suas collocat, & dum carnem diligit, ad putredinem & tabem anhelat. Atque adeo cum te hæc sagitta tactum senseris, statim inter alia, quæ meditari poteris, ad memoriam mortis recurre, vt sicut ex viperâ mortuâ thersaca contra venenum componitur: ita ex carne mortuâ, seu ex eius consideratione aduersus luxuriæ vitium medicamentum efficiatur. Inmo & si in alio sensu accipias mortis meditationem; ipsa est presentissimum castitatis tuendæ remedium. Nam mortis meditatio, vel imitatio est, quæ impugnatōres castitatis vincit, & eam ab omni labe defendit. Dicit Bernardus quinam sint hostes castitatis. Fortè, inquit, paruum aliquid reputatis continentiam vestram, sed ego non ita.

A Scio enim quos habeat impugnatōres, & quantæ illam necesse sit esse virtutis, vt possit resistere talibus: Primus siquidem continentiam nostræ hostis caro est aduersus spiritum concupiscens. Quam domesticus hostis, quàm perniciofa lucta, quàm intestinum bellum! Hostem nec crudelissimum nec fugere possumus (ô anima mea) nec fugere: circumferre illum necesse est, quoniam alligatus est nobis. nam quod periculosius est, & mirabilius, hostem nostrum ipsi cogimur sustentare, perimere eum non licet. Vide ergo quàm sollicitè te custodire necesse sit ab eâ, quæ dormit in sinu tuo. Veruntamen non est hic solus aduersarius mihi, alium adhuc habeo, qui circumcinxit, & obfedit me vndique, & si ignoratis, hostis ille est præsens sæculum nequam. Conclucit inimicus vias meas, & per quinque portas, quinque videlicet corporis sensus, iaculis suis vulnerat me, & mors intrat per fenestras meas. Sufficere nimis poterant isti duo. Sed (heu me) ecce video ventum validum venientem ab Aquilone, à quo panditur omne malum. Et nunc, quid superest aliud? Domine salua nos, perimus. Ecce enim malleus vniverſa terra. Ecce serpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille, quem nec videre possum, quanto minùs cauere? [Nec enim est colluctatio] seruare volentibus (continentiam autem dico, non à solâ luxuriâ, sed à ceteris quoque, sicut necesse est, vitiiis & peccatis) [aduersus carnem, & sanguinem tantum, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in cœlestibus.] Et quis est, qui iacula eorum ignea possit extinguere? Parauerunt sagittas suas in phatetrâ, vt sagittent in obscuro rectos corde: sed & narrauerunt, vt absconderent laqueos, & dixerunt: Quis videbit nos? Nunc quidem aperte, & violentè, nunc occultè, & fraudulenter; semper autem malitiosè, & crudeliter impugnant, & persequuntur nos: & ad hæc toleranda, ne dicam superanda, quis idoneus? Sed his hostibus commentatione, aut imitatione mortis obstitimus. Si caro blandiatur, & ad suas impuras voluptates pertrahat, vt mortuus, ea quæ offert, non videas. Si mundus suadere conetur, & ad sequelam voluptatiorum allicere, velut mortuus eius iuasiones non audias. Si dæmon oblatret, & viam castitatis, inueni aut malè affueto impossibilem esse dicat, instar mortui ad illius dicta non attendas. Ita mortis meditatione, & imitatione vitam angelorum æmulamur, dum mentis & corporis puritatem custodimus.

B C

D

E

corum,

Matth. 8. 25.

Ephes. 6. 12. Pf. 10. 3.

Pf. 63. 6.

XI.

Inst. sup. c. 5.

corum, aut suspectorum societas perfectis non nocuit, quia tantum robur metis habent, ut possint eos ad suam imitationem adducere, & minime ipsorum malicia perverti. At in imperfectum & infirmum te putas, omnes huiusmodi fugies, qui potius te ad se trahent, & ab amore mundicie diuellent.

XII.

Bern. ser. de septē donis.

Postremum tandem instrumentum est consilium Prælati, aut spiritualis magistri, qui Spiritus sancti vocatione doctus sciet iuxta capacitatem, aut necessitatem suam remedia convenientia applicare. Nam impudicitie monstrum non tam violentiā quam prudentiā, & quasi arte quadam vincendum est. Hæc autem in magistris spiritualibus residet, qui Deo & experientiā docentibus, sciunt ingenia subiectorum cognoscere, & apta illis remedia præscribere. De quo Bernardus de praua concupiscentiæ consuetudine loquens, hæc ait: Est autem consuetudo hæc grauis quedam & perniciosa catena, soluenda vtrique facilius quam rumpenda: ut hinc maxime vulgare illud proverbum videatur vsurpari, industriam violentiā potiore, ut quemadmodum vis vi repellitur, & feruore spiritus feruor extinguitur desideriorum, ut maligni artem arte deludas, & consuetudini consilium apponas. Alioquin si fortè violentiam queras, & castigationem corporis speres consuetudini præualere, timendum omnino est, ne sit perniciosus labor, & prius ipsa substantia deficiat, quam inolita concupiscentia, præsertim quòd altera quedam natura sit ipsa consuetudo. Necessarium itaque est consilium vel ab ipso magno consilij Angelo ministratum, vel ab homine aliquo spirituali, qui cogitationes Satanae spiritualiaque remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati. Legimus, fratres, in eremo fornicationis spiritu quempiam impugnatum laudabili proflus industria à Patre curatum. Aduocans enim senior fratrem alterum secretò, iussit ut eundem laceraret iniuriis, & prior ipse quasi accepta ab eo iniuriā quere-ret. Anxiabatur ille, & confusus vehementer, sic in breui oblitus est pristinae tentationis, ut querenti de eâ non sine admiratione plurimâ responderet: Pape, viuere non licet, & fornicari libet: Hætenus ille. His igitur octodecim instrumentis, Deo auxiliante, poterimus fastigium castitatis obtinere. Quorum licet aliqua supra contra luxuriæ vitium disputantes attulerimus: hæc autem aliis rationibus, & Patrum, ac scripturæ dictis, ut nihil repeteremus, confirmauimus.

De Amore Castitatis.

CAPVT XVI.

AM, tractatione hac de Castitate ad finem properante, nos interim eius amore & studio flammemur, sine qua status noster deficit, cõuersatio religiosa perit, & laborum pro virtute admissorum structura labascit. Hæc fructus est Spiritus sancti, ut ait Paulus, quam ille spiritus puritatis in nobis procreat, ut mentem Castitate fulgentem, & aliis fructibus abundantem sui domicilium efficiat. Hæc nos diuinæ lucis, & salutatis compunctionis capaces facit, & fortes ad difficiliore tentationes superandas reddit. Candelabra templi, super quæ lucernæ ponebantur, erant quasi liliæ flores, & labium lateris quasi labium calicis, & folium repandi liliæ: & super capita columnarum opus in modum liliæ. Quid hoc per mysterium significat, nisi Castitatis elogia? Quòd ipsa scilicet lilio signata est, quasi pulcherrimum candelabrum, in qua lux sapientiæ cœlestis fulgere cognoscitur: & quasi mare æneum, in quo compunctionis aqua ad abluendas sordes mentis optime seruatur: &

Galat. 5. 22.

3. Reg. 7. 49.

n. 26. n. 24.

A

quasi summitas columnarum fortitudinis, quibus pondera irruentium tentationum diaboli sine periculo sustinentur. Hæc est quasi lectulus Salomonis, in quo Christus verus Rex pacificus libenter requiescit, quemque ne inquietetur, spinâ peccati quasi sexaginta fortibus ambientibus, prædictis instrumentis præmunis. Hæc virtus est inter alias maxime necessaria, ne cõuersatio nostra inuidorum & maleuolorum hostibus pateat, Paulus enim monet, ne cuiquam offensionem aliquam demus, ut nõ vituperetur ministerium nostrum. [Sed in omnibus, ait, exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multâ paciẽtiâ, in tribulationibus, in necessitatibus.] Et postea subdit: In Castitate, in scientiâ, in longanimitate,] quasi castitas profus necessaria sit, ut apud alios bonum nomen habeamus. Hæc reliquas virtutes in suo decore continet. Est enim cingulum animæ, de quo dictum est: Sint lumbi vestri præcincti.] ut licet si cingulum in amictu corporis desit, vestes minus decenter aptantur, & hinc inde trahuntur: ita si cingulum Castitatis deposuerimus, alia animæ bona per deum & immunda raptantur. Hæc est, ut quidam sub nomine Cypriani ait, quæ mundiciam custodit, auaritiã refrenat, litis deuitat, iram mitigat, libidinem occupat, cupiditatem temperat, lasciuiam castigat, ebrietatem cauet, verba non multiplicat, gula concupiscentias purgat, furtum omnino damnat. Quid plura? omnia vitia restringit, & omnes virtutes, & quicquid coram Deo, & bonis hominibus laudabile est, nutrit. Ornamentum nobilium est, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo debilium, prosperitas laborantium, solamen merentium, augmentum omnium pulchritudinis, decus religionis, defensio criminum, multiplicatio meritorum, creatoris omnium Dei amicitia.] Nõ quidem quia castitas Dei amicos cõstituat, quod propriũ est gratiæ charitatiq; , sed quia sæpe animâ Deo esse amicam, & gratam, ut non leue indicium signat.

Canit.

1. Cor. 6. 4. 6.

B

Castitatem voto complexi sumus: eam igitur non solum propter iram, sed & propter conscientiam tenemus. Propter iram quidẽ; quia Deus impudiciã in omnibus, sed præcipuè in his, qui voto se illi dicarunt, seuerè castigat. Nam sacrilegij crimen admittit, dum votum violat, & templũ corporis & mentis suæ Deo dicatum inuerecundè profanant. Propter conscientiam verò, quia dũ conscientia hominis, impudiciæ vitii maculatur, malum culpæ grauissimũ omni malo peccati maius incurritur. Etiam quia conscientia peccatis luxuriæ, in his præcipuè, qui votum Castitatis emiserunt, incredibili dolore torquetur. Et multi sanè propter timorẽ temporalis pœnæ, aut propter bonam apud homines opinionẽ se continerent: quanto magis, qui sapiunt, ad vitandas æternas pœnas, & perpetuam infamiã, debent se continere, & Deo nuncupata vota seruare? Diligant igitur casti Castitatẽ, quia amabilis est. Hæc ab Ambrosio apud meritò cõparatur. Nã rore pascitur apis, nescit concubitus, mella cõponit. Illi cibus flos est; ab illâ ore soboles legitur, ore fauus suauissimus fabricatur. Sic anima casta sermone diuino eruditur, & dum alienũ corpus fugit, Deo noticiã & affectu iungitur, & perituras delicias abiiciens, æternæ dulcedinis amore capta tenetur. Diligant illã, quia mundicia vas est, scilicet mentis, & corporis nostri, ut illa cœlestes consolationes capiat, & istud corpus ipsum Domini venerabilissimo sacramento rectè recipiat. Nec enim liquor ille consolationũ cœlestiũ, qui ad instar vini noui feruet, in virem veterẽ, hoc est, in mentẽ impudiciã corruptam mittendus est; nec margarita pulcherrima dominici corporis, porcis, id est, impari cordib; offerenda, & immudorũ hominũ

Luc. 12. 35.

Lib. de 12. abbasibus c. 5.

C

Castitatem voto complexi sumus: eam igitur non solum propter iram, sed & propter conscientiam tenemus. Propter iram quidẽ; quia Deus impudiciã in omnibus, sed præcipuè in his, qui voto se illi dicarunt, seuerè castigat. Nam sacrilegij crimen admittit, dum votum violat, & templũ corporis & mentis suæ Deo dicatum inuerecundè profanant. Propter conscientiam verò, quia dũ conscientia hominis, impudiciæ vitii maculatur, malum culpæ grauissimũ omni malo peccati maius incurritur. Etiam quia conscientia peccatis luxuriæ, in his præcipuè, qui votum Castitatis emiserunt, incredibili dolore torquetur. Et multi sanè propter timorẽ temporalis pœnæ, aut propter bonam apud homines opinionẽ se continerent: quanto magis, qui sapiunt, ad vitandas æternas pœnas, & perpetuam infamiã, debent se continere, & Deo nuncupata vota seruare? Diligant igitur casti Castitatẽ, quia amabilis est. Hæc ab Ambrosio apud meritò cõparatur. Nã rore pascitur apis, nescit concubitus, mella cõponit. Illi cibus flos est; ab illâ ore soboles legitur, ore fauus suauissimus fabricatur. Sic anima casta sermone diuino eruditur, & dum alienũ corpus fugit, Deo noticiã & affectu iungitur, & perituras delicias abiiciens, æternæ dulcedinis amore capta tenetur. Diligant illã, quia mundicia vas est, scilicet mentis, & corporis nostri, ut illa cœlestes consolationes capiat, & istud corpus ipsum Domini venerabilissimo sacramento rectè recipiat. Nec enim liquor ille consolationũ cœlestiũ, qui ad instar vini noui feruet, in virem veterẽ, hoc est, in mentẽ impudiciã corruptam mittendus est; nec margarita pulcherrima dominici corporis, porcis, id est, impari cordib; offerenda, & immudorũ hominũ

Ambros. 1. de virginibus.

D

Castitatem voto complexi sumus: eam igitur non solum propter iram, sed & propter conscientiam tenemus. Propter iram quidẽ; quia Deus impudiciã in omnibus, sed præcipuè in his, qui voto se illi dicarunt, seuerè castigat. Nam sacrilegij crimen admittit, dum votum violat, & templũ corporis & mentis suæ Deo dicatum inuerecundè profanant. Propter conscientiam verò, quia dũ conscientia hominis, impudiciæ vitii maculatur, malum culpæ grauissimũ omni malo peccati maius incurritur. Etiam quia conscientia peccatis luxuriæ, in his præcipuè, qui votum Castitatis emiserunt, incredibili dolore torquetur. Et multi sanè propter timorẽ temporalis pœnæ, aut propter bonam apud homines opinionẽ se continerent: quanto magis, qui sapiunt, ad vitandas æternas pœnas, & perpetuam infamiã, debent se continere, & Deo nuncupata vota seruare? Diligant igitur casti Castitatẽ, quia amabilis est. Hæc ab Ambrosio apud meritò cõparatur. Nã rore pascitur apis, nescit concubitus, mella cõponit. Illi cibus flos est; ab illâ ore soboles legitur, ore fauus suauissimus fabricatur. Sic anima casta sermone diuino eruditur, & dum alienũ corpus fugit, Deo noticiã & affectu iungitur, & perituras delicias abiiciens, æternæ dulcedinis amore capta tenetur. Diligant illã, quia mundicia vas est, scilicet mentis, & corporis nostri, ut illa cœlestes consolationes capiat, & istud corpus ipsum Domini venerabilissimo sacramento rectè recipiat. Nec enim liquor ille consolationũ cœlestiũ, qui ad instar vini noui feruet, in virem veterẽ, hoc est, in mentẽ impudiciã corruptam mittendus est; nec margarita pulcherrima dominici corporis, porcis, id est, impari cordib; offerenda, & immudorũ hominũ

affectibus